

вдань вчених-криміналістів, як раз є розробка автоматизованих алгоритмів пошуку та аналізу виявлених даних в мережі Інтернет через пошукові системи.

Ключові слова: мережа Інтернет, пошукові системи, джерела інформації, криміналістична інформація, аналітична робота.

Ключевые слова: сеть Интернет, поисковые системы, источники информации, криминалистическая информация, аналитическая работа.

Key words: Internet, search engines, sources of information, criminalistics information, analytical work.

ДАВЧЕНКО ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

суддя господарського суду Миколаївської області

ТАКТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ СЛІДЧОГО ОГЛЯДУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДОВЕДЕННЯ ДО БАНКРУТСТВА

Після надходження до органу, підрозділу поліції інформації про вчинення кримінального правопорушення та внесення інформації до ЄРДР під керівництвом начальника органу, підрозділу поліції здійснюється комплекс першочергових заходів та невідкладних слідчих (розшукових) дій, у тому числі за дорученням слідчого, спрямованих на встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, та з'ясування всіх обставин події. Першочергові заходи та невідкладні слідчі (розшукові) дії можуть передбачати, зокрема, проведення огляду місця події [1].

Як зазначає В.Г. Лукашевич, слідчі дії варто розглядати як форму реалізації спеціальних методів, що використовує у своїй практичній діяльності слідчий для пізнання події злочину... В цьому випадку метод трансформує логіко-гносеологічну функцію теорії (методології) криміналістики та конкретну форму практичного і теоретичного опанування дійсності, спрямовану на оволодіння нею [2, с. 25].

Відповідно до ч. 1 ст. 237 КПК України, з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення слідчий, прокурор проводять огляд місцевості, приміщення, речей та документів. Усі вилучені речі і документи підлягають негайному огляду і опечатуванню із завірненням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду. Як зазначає А.Ф. Волобуєв, цілі слідчого огляду полягають у такому: з'ясування обставин вчинення кримінального правопорушення; виявлення слідів злочину та інших речових доказів; висунення й перевірка версій щодо механізму його вчинення та особи злочинця [3, с. 276]. Більш узагальнено, що відноситься до всіх видів кримінальних правопорушень, завдання огляду розкрив А.О. Топорков, вказавши, що слідчий огляд допомагає: розібратися в обстановці місця події,

виявити, як розвивались події, зрозуміти дії злочинці; виявити та вилучити сліди вчинення злочину; встановити можливі джерела інших доказів; одержати інформацію для висунення слідчих версій; вирішити питання про залучення до матеріалів кримінального провадження того чи іншого предмета в якості речового доказу; перевірити інші джерела доказів у справі [4, с. 224].

Вказані вченими цілі огляду є загальними, які відносяться в ідеалі до всіх видів злочинів, водночас, під час розслідування злочинів, пов'язаних з доведенням юридичної особи до банкрутства, вони є дещо відмінними. Так, на підставі аналізу матеріалів слідчої практики, можна дійти висновку, що в ході огляду місця події можна встановити наступне: наявність юридичної особи за вказаною адресою; фактичний її стан (працююча, непрацююча, призупинена (чому?), «млява» діяльність); вид діяльності фактичний (чи відповідає він ліцензований або зареєстрований діяльності); кількість робітників (працюючих); матеріально-технічний; стан охорони підприємства, ким вона здійснюється (охоронними агентствами, кому вони належать); наявність складських приміщень; наявність сировини та матеріалів на зберіганні підприємства (що зберігається в складських приміщеннях; чи характерна така сировина чи матеріали для виду виробництва даного підприємства, який стан сировини (щодо її ліквідності) тощо.

Під час огляду виявляється стан виробничої техніки, перевіряється та фіксується в якому стані вона перебуває (заявники іноді повідомляють правоохоронним органам, що обладнання вирізається та вивозиться з підприємства, або переноситься в іншу місцевість, передається іншому підприємству), чи є на ній відмітки про планові та встановлені законом вимоги перевірок, чи є вона в робочому стані (можуть виявлятися ознаки демонтажу, псування, розукомплектування її тощо).

З урахуванням виду виробничої діяльності прослідковується технологічний процес, чи є він логічно узгоджений (чи не виключені з технологічного ланцюжка певні процеси (закриті цехи, лабораторії, конструкторські бюро, вагові, камери охолодження).

І.М. Якимов в роботі «Криміналістика. Керівництво по кримінальній техніці та тактиці» (1925 року) зазначав, що «речовим тілом» злочину є документ, тобто письмовий акт, що посвідчує будь-яку подію, яка має в суспільному побуті правове значення... В той час, як інші злочини по природі своїй вимагають від злочинця сміливості, енергії, особливого напруження злої волі, а головне ризику, оскільки він може бути викритий, затриманий на місці злочину в момент його вчинення, підrobка документа по своїй природі не вимагає таких якостей від злочинця та дозволяє йому абсолютно безпечно в спокійній обстановці готуватися до вчинення злочину [5, с. 424].

Вчинення доведення до банкрутства супроводжується підrobкою протоколів засідань наглядової ради, складанням фіктивних додаткових угод з не вигідними умовами, підrobкою печаток та підписів, бухгалтерських документів, актів здачі – прийомки виконаних робіт тощо. Одним з видів огляду є огляд документів, оскільки саме за документальними доказами можна встановити неправомірність угод, що призведе

ли до стійкої фінансової неспроможності. Відповідно до ч. 1 ст. 99 КК України, документом є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження.

До таких документів відносяться : статут, ліцензії, акти про виділення землі, накази про призначення керівництва, членів наглядової ради, кредитні договори, договори на здійснення логістичних послуг та маркетингових послуг, договори на поставку сировини, обладнання, договори купівлі-продажу, додаткові договори, акти виконаних робіт, платіжні документи тощо. Невчасний огляд призводить до втрати доказової бази. *Так, кримінальне провадження доведення до банкрутства «Киїхліб» було закрито, оскільки не можна було перевірити повідомлені обставини у зв'язку з пожежею, в результаті якої знищені облікові документи.*

Згідно зі ст. 104 КПК України, у випадках, передбачених законом, хід і результати проведення процесуальної дії фіксуються у протоколі (ч. 1). У випадку фіксування процесуальної дії під час досудового розслідування за допомогою технічних засобів про це зазначається у протоколі (ч. 2).

Порушення вимог кримінального процесуального кодексу в частині фіксації ходу слідчої дії призводить до не визнання результатів доказаних. Так, суд, дослідивши матеріали кримінального провадження дійшов висновку:

«Досудове слідство, як на доказ посилається на документи, які були вилучені 28.01.2004 року при огляді офісу ТОВ Х. 11.03.2004, залучені як речові докази. В результаті дослідження вказаних доказів в судовому засіданні суд вважає, що протокол від 28.01.2004г. оформлений з порушенням вимог ст.ст. 85,190,195 КПК України. У протоколі відсутній час закінчення слідчої дії. Крім цього, на досудовому слідстві були представлені ксерокопії векселів, які належно ніким не завірені і не мають відмітки, як указує Уніфікований закон про перевідні векселі і прості векселі про особу, у якої знаходиться оригінал документа. Оригіналів цих векселів не представлено. В ході судового слідств дійшли висновку, що звинувачення не може ґрунтуватися на неналежно завірених документах, тому визнає дані докази неприпустимими. Протоколом не було встановлено конкретний перелік документів, їх приналежність. У протоколі відсутній опис всього виявленого в тій послідовності, в якій це відбувалося, і в тому вигляді, в якому зберігалось під час проведення слідчої дії. У протоколі відсутній час закінчення слідчої дії. Оскільки протокол оформлений з порушенням норм КПК, даний доказ досудового слідства є неприпустимим [6].

О.Я. Баєв звертав увагу на три моменти, пов'язані зі складанням протоколу огляду. По-перше, нерідко слідчому доводиться оглядати предмети, з якими йому раніше не доводилося стикатися, ні походження, ні функціонального призначення, ні найменування яких йому не відомі. В таких випадках слідчий, не намагаючись визначити, що це за

предмет, повинен обмежитись максимально ретельним його описом та вилученням. По-друге, жодні припущення, версії, оціночні висновки слідчого про сутність події, яка відбулась, у зв'язку з якою проводиться огляд, механізм та обставини його вчинення в протоколі огляду відображатися не повинні. Протокол фіксує дії слідчого та виявлені факти і тільки (виявлені об'єкти та зміни, що мають значення та розслідування). По-третє, зазвичай слідчий вимушений проводити огляд в «польових» умовах, що виключають можливість застосування для виготовлення протоколу огляду засобів оргтехніки. В таких випадках складений рукописний протокол повинен бути розбірливий, читає мий, бо, як правило, він є джерелом найважливіших та не відновлюваних у будь-який спосіб доказів [7].

Список використаної літератури:

1. Інструкція з організації діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України, затв. Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06.07.2017р. № 570 // Офіційний вісник України від 15.09.2017 – 2017 р., № 72. Ст. 2212.
2. Лукашевич В.Г. Основи теорії професійного спілкування слідчого. Автореф. дис. ... д.ю.н. : спеціальність 12.00.09. – Київ: Київський університет імені Тараса Шевченка, 1993.
3. Криміналістика: підручник. Кол. авт. [Волобуєв А.Ф., Даньшин М.В., Лук'янчиков Є.Д., Малярєва В.О., Салтєвський М.В., Щєрбаковський М.Г. та ін.] За заг. ред. А.Ф. Волобуєва, Р.Л. Степанюка, В.О. Малярєвої. Харків : Харківський національний університет внутрішніх справ, 2018.
4. Топорков А.А. Криміналістика : Учебник. – М.: Юридическая фирма «КОНТРАКТ»: ИНФРА-М, 2014.
5. Якимов И.Н. Криминалистика. Руководство по уголовной технике и тактике». – Новое изд., перепеч. с изд. 1925 г. – М.: ЛексЭст, 2003.
6. Провадження № 1/229/16/2015 // <http://reyestr.court.gov.ua/Review/47328118>
7. Баев О.Я. Тактика уголовного преследования и профессиональной защиты от него. Следственная тактика: Научно-практическое пособие. – М. : Издательство «Экзамен», 2003.

Ключові слова: доведення до банкрутства, слідчий огляд, цілі слідчого огляду, огляд місця події, огляд документів, оформлення протоколу.

Ключевые слова: доведение до банкротства, следственный осмотр, цели следственного осмотра, осмотр места происхождения, осмотр документов, оформление протокола.

Key words: bringing to bankruptcy, investigative inspection, the purpose of the investigative inspection, site inspection, inspection of documents, execution of the protocol.